

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. I. Qvodnam sit Objectum formale motivum seu directum Scientiæ
divinæ essentialis, seu simplicis intelligentiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

quacunq[ue] visione dat[um], est alia clarior possibilis: ergo nulla est possibilis quæ sit comprehensio; quia comprehensio deberet esse omnium clarissima, & omnium discernibilium discretiva.

220. Dices. 2. Illa major intensio possibilis luminis, non serviet ad maiorem claritatem, sed tantum ad maiorem intensiorem visionis. R. Si supponatur, dari gradus intensiorem in visione, & posse dari infinitum lumen, argumentum S. Thomæ potest eludi per hanc replicam; alterutro tamen illorum negato, argumentum est efficax, ut magis ex dicendis patebit.

221. Secunda Probatio. Cognoscibilitas Dei non minus est infinita, quam ejusdem omnipotentia seu participabilitas à creaturis, atqui ad infinitatem omnipotentia spectat, non posse adæquari ab ullo termino à se producto; & ad infinitam participabilitatem Dei spectat, non posse adæquari ab ulla creatura omnium possibilium perfectissima, seu perfectissime assimilata Deo: ergo ad infinitam cognoscibilitatem Dei spectat, non posse dari cognitionem creatam, quæ adæquet omnem possibilem concursum objectivum, hoc est, quo non possit dari concursus objectivus perfectior, seu extensivè major: atqui hoc fieret, si daretur cognitio comprehensiva Dei, hæc enim adæquaret totam cognoscibilitatem Dei extensivam, ut patet. Ergo &c. Hoc argumento usus est etiam P. Antonius Perez *disp. 3. c. 3. n. 4.*

Tertia Probatio, vel potius prioris confirmatio sit hæc: Sicut ad immensitatem Dei pertinet,

non posse adæquari ab ulla ubicatione creata, ne quidem quoad extensionem, & ad æternitatem, non posse adæquari ab ulla duratione creata, & ad omnipotentiam, non posse adæquari ab ulla potentia creata, ita debet ad omniscentiam Dei pertinere, non posse, ne quidem extensivè adæquari ab ulla cognitione creata, quæ scilicet cognoscat intuitivè tantumdem, quantum cognoscit cognitio divina Essentialis, quæ est summa perfectio in Deo: sed verum est prius: ergo & posterius. Nec refert quod aliqui admittant possibilem durationem ab æterno; nemo enim ponit illam entitativè indivisibilem, de qua procedit argumentum.

Quarta Probatio. Virtus delectandi ac beandi creaturas tanta in Deo est, ut nulla capacitas creata eam possit adæquare; sed virtus beandi & delectandi non est major cognoscibilitate Dei, ergo nec cognoscibilitas Dei potest ab ulla virtute intellectiva creata adæquari. Major patet. Omnis enim capacitas creata est finita, distans infinitè à delectatione & beatitudine, quæ Deus beatus est; ergo delectatio beatifica cuius capax est creatura, est augibilis in infinitum. sed quod est augibile in infinitum, nunquam potest pervenire ad summum: ergo &c. Minor verò probatur. virtus delectativa cuiuscunque rei fundatur in ejusdem rei cognoscibilitate: ergo virtus delectandi major esse non potest, quam sit cognoscibilitas ejusdem rei.

C A P V T III.

DE SCIENTIA DEI.

CONTROVERSIA I.

Quodnam sit objectum formale motivum seu directum Scientia divina Essentialis seu simplicis intelligentia.

222. **N**on accipitur in præsentī Motivum in illa significatione, quam hæc vox præfert ex prima impositione, & prout reperitur in motivo cognitionis creata: sic enim arguit & supponit imperfectionem in cognoscente, nempe insufficientiā, & indifferentiam ad cognoscendum & non cognoscendum, quod in Deo locum non habet. Accipiendum est igitur in sensu non includente imperfectionem (sicut & alia vocabula, ut Actus, Potentia &c.) & in hoc sensu Motivum formale aliud non est, quam ratio cognoscendi, quicquid tali cognitione secundum certum tendendi modum cognoscitur: sive: est id, quod intellectus redderet pro ratione suæ affirmationis, si interrogaretur, quare hoc affirmer

esse tale; Vel brevius: Motivum formale est illud, quod immediatè propter se cognoscitur, in quo vel ex quo cognoscuntur cetera, si quæ præterea illa cognitione per talem tendendi modum cognoscuntur.

223. Porro objectum quod Deus cognoscit per scientiam essentialem seu simplicis intelligentiæ, duplex est, increatum & creatum: sub increato venit Essentia Dei, Trinitas Personarum, actus liberi Dei, scientia visionis, ac denique scientia media seu conditionata, si quidem hi actus sunt adæquatè intrinseci Deo. Sub objecto creato veniunt omnes creaturæ secundum essentiam suam consideratæ, cum præcisione ab omni existentia, tam absoluta quam conditionata, hoc est, non affirmando ullam existentiam, nam aliter in veriore sententia,

tentia, non potest essentia ab existentia præscindi, cum sint formalissimè idem essentia & existentia, sumpta prout est indifferens ad quamvis temporis differentiam.

224. Certum imprimis est, supposità sententiā superius traditā, de immediatā & intrinsecā connexione attributorum Divinorum cum creaturis, certum inquam est, Deum videndo se, suamque omnipotentiam, videre in se tanquam in medio creaturas ipsas indirectè, hoc est tanquam terminum, & hoc sensu Deum esse motivum formale Scientiæ Divinæ, tam respectu suæ Essentiæ, quam respectu creaturarum, atque etiam Personalitatum Divinarum, quas videt in fecunditate suæ Naturæ, prout videlicet Natura Divina est virtualis radix Personalitatum. Hoc supposito

225. Controversia est, an in eodem signo, quo scientia Dei fertur in suam Essentiam directè, feratur etiam eadem scientia directè in creaturas, easque cognoscat in seipsis, ita ut eadem scientia etiam virtualiter indistincta, feratur æque directè tam in se, quam in creaturas, & in Personalitates Divinas, adeoque Personalitates & creaturæ non solum sint objectum indirectum, sed etiam directum.

Potest autem status quæstionis explicari commodè exemplo desumpto ex Christi scientiâ. Christus enim non solum cognoscit creaturas per visionem beatam in verbo tanquam in medio & motivo, sed etiam, quamvis per aliam scientiam supernaturalem & Infusam, cognoscit illas in seipsis directè. Quæritur ergo, an huic duplici scientiæ Christi æquivalet Scientia Dei quoad duplicem modum tendendi in creaturas, directum videlicet, & indirectum: idem est de Personalitatibus.

226. Prima sententia affirmans, est plurium gravium Doctorum, *Heriz, Martinonii, Monzai, Arriaga, Card. de Lugo, de Quiros d. 44. s. 2. Comptoni, & novissimè P. Aldrete, acutè eam propugnantis diss. 18. s. 1. 2. 3.* Ut non assequar, cur P. Martinus Esparza eam vocet paucorum, indignam & Paradoxam opinionem.

Secunda negans, est aperta S. Thomæ q. 14. a. 5. in fine. *Sciendum est*, inquit, *quod Deus seipsum videt in seipso, quia seipsum videt per essentiam suam: alia autem à se videt non in ipsis, sed in seipso, in quantum essentia sua continet similitudinem aliorum ab ipso.* S. Thomam sequuntur Thomistæ, & plures ex nostris, *Suarez, Ruiz, Derkennis, Ant. Perez, Esparza.* Videamus huius sententiæ fundamenta.

227. Probant eam 1. Autoritate S. Dionysii c. 7. de divin. nominib. *Non enim*, inquit, *ea quæ sunt, ex iis quæ sunt, novit divina mens, sed ex se, & in se per causam, rerum omnium cognitionem, scientiam, essentiamque habet. Non quod per speciem singula consideret, sed quod uno causæ complexu omnia sciat. Se ipsam ergo cognoscens divina Sapientia novit omnia, sine materia ea quæ materiâ constant, sine divisione (intellige ipsius scientiæ) ea quæ dividua sunt.* Consideratis tamen attentius istis verbis totòque contextu, manifestè liquet, S. Dionysium solum contendere,

quod Deus non cognoscat naturas creaturarum primum in tempore, iisdem concurrentibus, sed anticipatè, & per unam indivisibilem scientiam.

228. Probant 2. Quia talis directæ scientia, esset superflua. Deus enim cognoscit creaturas in seipso longè sublimiore modo. Verum, nisi hoc aliter urgeatur, adversarii negant esse superfluum, quia est diversus modus cognoscendi: ob quam causam in Christo talis Scientia admittitur ultra visionem creaturarum in verbo.

229. Probant alii 3. Si creaturæ cognoscerentur directè à Deo, specificarent divinam cognitionem: omnis enim cognitio habet suam speciem per ordinem ad objectum. Sequela autem videtur per se absurda. Hoc argumentum non male retorquet Arriaga in omnipotentia, quæ utique directè respicit creaturas: ergo vel ab illis specificabitur, & hæc specificatio non erit inconveniens; vel si hæc non specificatur, nec scientia specificabitur. Ad Argumentum directè responderet Card. de Lugo, negando sequelam; Probationem eius distinguit. Omnis cognitio accipit specificationem ab objecto formali à quo accipit suam perfectionem, ita ut non esset æque perfectæ, si tale objectum formale non haberet, concedit: ab objecto, quod etiam si non esset, & ideo non cognosceretur, cognitio esset æque perfectæ, propter primum objectum formale, negat. Eiusmodi objectum sunt creaturæ, quarum cognitio est secundaria. Responderi posset. 2. Transeat sequela, negando id esse inconveniens. Specificari enim (nisi fiat quæstio de nomine) non est causari, sed est; sub tali consideratione diversificari specie ab alio. Potest enim Actus non solum specificari ab objecto, sed etiam à Modo Tendendi, à quo tamen utique non causatur, cum sit realiter idem cum actu. Responderi potest Tertio & expeditius, negando sequelam: sufficienter enim diversificatur divina cognitio ab omnibus aliis per alia prædicata, quam per relationem ad creaturas, nempe per hoc, quod sit cognitio substantialis, infinita, comprehensiva Dei, &c.

230. Probant alii 4. Si Cognitio Dei fertur directè in creaturas, sequitur cognitionem Divinam terminatam ad creaturam perfectiorem, fore etiam perfectiorem, cognitione terminatā ad creaturam imperfectiorem, quia quod perfectius est objectum, eò perfectior est cognitio. Responderi potest 1. Negando sequelam. ad probationem responderetur, verum id esse in cognitionibus creatis, & inter se distinctis, secus in cognitione divina, alioquin si liceret argumentari à cognitionibus creatis ad divinam, posset retorqueri totum argumentum; Cognitio enim creata cognoscens in Deo creaturam perfectiorem, est perfectior aliā cognoscente in Deo creaturam imperfectiorem: ergo etiam cognitio divina quæ in Deo cognoscit creaturam perfectiorem, erit perfectior aliā cognoscente creaturam imperfectiorem, quod omnes negant. Ratio est, quia in Deo cuiuscunque creaturæ

creaturæ cognitio est æquè perfecta ac cognitio alterius creaturæ, propter Identitatem summam, excludentem etiam virtutalem distinctionem intrinsecam; unde non potest unius perfectio augeri vel limitari ab objecto: sicut nec meritum Christi circa perfectius objectum, est maioris valoris quàm aliud, quia omnia sunt valde infiniti. Respondi potest. 2. cum quilibet RR. distinguendo sequelam. Cognitio circa creaturam imperfectiorem est imperfectior præcise, transeat: positive negatur: hoc est, concipitur quidem non expressa maiori perfectione, & sic præcinditur; adeoque tantum extrinsecè caret illà maiori perfectione, non verò intrinsecè.

231. Probant alii 5. Si creaturæ cognoscantur à Deo directè, haberent rationem motivi: sed hoc est falsum. Ergo. Minor probatur. Quia nec movent per seipsas, nec per species impressas, & quia ad rationem motivi requiritur ut inde cognitio accipiat suam perfectionem. Respondent debent adversarii, hic fieri quæstionem de nomine *Motivi*: Negabunt ergo sequelam, & dicent, vocari posse objectum Terminativum, sed tamen directè cognitum. Quia propter suam intrinsecam cognoscibilitatem (quæ est proprietas entis ut sic) cognoscuntur à Deo, cuius essentia habet ex se rationem speciei impressæ ad illas cognoscendas, ut loquitur post alios P. Aldrete.

232. Probant alii 6. Si Deus directè & in seipsis attingeret creaturas, utique non per meram apprehensionem attingeret, sed Affirmativè & Enuntiativè: hoc autem dici non potest. Si enim affirmat v. g. hominem esse animal rationale, non utique affirmat eum existere: ergo affirmat sub conditione: Si homo existit, est animal rationale: Sed hic modus enuntiandi involuit manifestam imperfectionem Deo indignam, est enim formaliter compositivus, conferens subjectum cum prædicato: ergo &c. Respondet idem Auctor, non esse maiorem difficultatem in hac, quàm in opposita sententia. Nam quando Deus videt hominem in sua omnipotentia, tamen affirmat existentiam virtutis producendi hominem, certum nihilominus est, quod hominem etiam secundum suum esse, quod haberet, si existeret, attingat: atqui non attingit merè apprehensivè, attingit enim comprehensivè: ergo attingit etiam Enuntiativè. Dicendum itaque est, Deum habere Iudicium Compositivum Eminenter, & uno simplicissimo intuitu affirmare omnia illa prædicata, quæ insunt homini. Et hæc sunt probationes, quas apud Autores videre potui. Ut, quid mihi videatur, aperiam,

233. DICO I. Sola Essentia divina est motivum primum omnis scientiæ divinæ circa creaturas tam ut possibiles, quàm ut existentes, seu absolute, seu conditionate. Ratio est, quia illud est motivum primum cognitionis, quod est ita ratio cognoscendi, ut tribuat cognitioni suam perfectionem: sed omnis cognitio divina

accipit suam perfectionem ab essentia divina, & quidem tanquam ab objecto, & ratione cognoscendi. Ergo &c. Minor probatur. Quomodo-cunque enim attingantur creaturæ à Deo, non possunt aliter attingi nisi ut procedentes seu processuræ (si existerent) ab omnipotentia Dei: ergo semper omnipotentia Dei est aliquo modo ratio cognoscendi creaturas, in quocunque statu cognoscantur: tribuitque perfectionem actui non minus quàm Deus ut finis *Cui*, tribuit perfectionem omni volitioni divinæ. Nec opus est hanc rem, meo iudicio à nemine negabilem, ulterius declarare.

234. DICO 2. Creaturæ attinguntur à Deo secundum suum esse proprium quod habent, seu haberent si existerent, contradistinctum ab essentia Dei; & hoc sensu attinguntur in seipsis, & in eodem signo, in quo cognoscitur ipsa essentia divina, etiam quatenus hæc habet rationem medii & motivi. Conclusio hæc videri potest esse contra P. Ruiz, *disp. 10. de scientia Dei s. 7. ubi vult, objectum formale cognosci in priori signo quàm objectum materiale & indirectè cognitum*. Sed probatur quoad primum membrum, quod nec Ruiz negat. Est enim intelligibile, quomodo Deus affirmet, se habere potentiam faciendi leonem à se distinctum, & non attingat esse distinctum leonis. Quod autem hoc sensu rectè dici possint creaturæ attingi in seipsis, fatetur Ruiz d. 11. s. 3. etsi modus loquendi sit minus usitatus. Quod etiam cognoscantur in eodem signo, & non pro posteriori, mihi certissimum est; & existimo aliter opinantes induci imaginatione deceptoriam, quæ concipere solemus, cognitionem unius in alio rectà viā tendere in objectum motivum, & inde quasi pro signo posteriori deflectere seu detorqueri ad illud objectum quod dicitur cognosci in alio & indirectè. Sed hæc est mera deceptio imaginationis. In qua enim mundi plaga exstiterunt ab æterno creaturæ, ut scientia Dei ab omnipotentia directè cognita ad illas deflecteret? Itaque nulla relatio, nullus respectus quæ talis, cognosci potest in ullo signo, quin in eodem signo attingatur terminus illius: aliter enim non cognoscitur ut respectus, sed instar absoluti. Si ergo Autores primæ sententiæ plus non volunt, quàm creaturas hæc ratione cognosci in seipsis, ab illis non dissentio.

235. DICO 3. Nulla alia cognitio directæ creaturarum possibile est admittenda, præter illam, quæ formalissimè reperitur in cognitione creaturarum in omnipotentia vel alio attributo divino tanquam in medio. Probatur. Si enim talis cognitio admittenda esset, deberet esse modus cognoscendi diversus ab illo: Sed non potest explicari, unde desumendus sit hic diversus cognoscendi modus, ergo non est asserendus. Minor probatur. Vel enim desumeretur ex minore claritate (qualiter in Angelis differt cognitio vespertina à matutina secundum S. Augustinum suprà relatum) vel ex diverso modo tendendi, vel ex quadam prioritate ad aspectum obliqui seu termini quæ

quâ talis. nihil horum dici potest, ut ex dictis patet, & per se manifestum est.

236. DICES. Authores primæ sententiæ videntur ponere talem aspectum directum creaturarum in se ipsis, qui sit (nostro concipiendi modo) independens ab aspectu divinæ essentiæ tanquam medij, ita ut ad talem aspectum Deus esset determinatus etiam si ignoraret suam essentiam. ita videtur se explicare De Quiros, & Franc. de Lugo d. 28. c. 4. n. 26. & ex professo sic arguit Aldrete d. 18. s. 2. a. n. 6.

237. Sed contra: Aliud est dicere: quod si per impossibile Deus suam essentiam non cognosceret, vel saltem, si non haberet intrinsicum ordinem ad creaturas in suis attributis primariis, quod tunc adhuc esset determinatus ad cognoscendas creaturas: Aliud: quod defacto detur huiusmodi specialis determinatio ad cognoscendas creaturas ultra illum aspectum, quo Deus creaturas dicitur attingere in obliquo. De primo nunc non disputo: secundum non admitto; nam talis aspectus seu tendentia esset essentialiter superflua, ut consideranti facile patet.

238. Ex his etiam constat, non esse eandem rationem de cognitione creaturarum possibilitatem, & de cognitione futurarum quâ talium, hoc est, affirmante esse futuras, quas teste P. Aldrete *disp. 18. sect. 2. n. 2.* omnium nostrorum Scriptorum unanimis consensus admittit videri à Deo in seipsis: Ratio enim disparitatis est, quia cum quâ tales non possint in essentia & omnipotentia (utpote indifferente ut illas producat aut non producat) videri, & tamen Deus illas ignorare non possit, jam non est superfluus, sed omnino necessarius talis tendendi modus. Et hinc solvenda sunt Argumenta, quæ P. Aldrete pro prima sententia conegit.

239. Obijciunt alij 1. In Christo non censetur superflua huiusmodi directa scientia creaturarum, realiter distincta à visione earundem creaturarum in Verbo: ergo nec in Deo erit superflua huiusmodi scientia, saltem formaliter distincta à Visione creaturarum in essentia. 2. Negando paritatem. 1. quia in Christo duplex illa scientia diversimodè repræsentat creaturas: Nam clariùs videntur in Deo quàm in seipsis: in Deum autem non cadit hic diversus cognoscendi modus, utpote non solum præcisivè, sed positivè includens imperfectionem, ut fatetur in terminis Comptonus *disp. 22. s. 5. n. 6.* 2. Quia in Christo datur duplex principium, lumen gloriæ, & habitus infusus; & utrumque est ordinatum ad diversum modum cognoscendi, & vnum quodque est operativum sine altero: unde mirum non est, utrique respondere diversam realiter cognitionem, alioquin esset alterutrum otiosum. in Deo nihil est huiusmodi.

240. Obijciunt 2. Quomocunque Deus cognoscat creaturas, cognoscit utique illarum respectum & relationem ad Deum: ergo videt se ut terminum illius respectus: ergo creatura habet rationem medij, in quo se Deus cognoscit

ut terminum illius; ergo scientia divina cognoscit Deum duplici modo, directè & indirectè: ergo poterit hoc ipsum etiam respectu creaturarum admitti. Responderi posset 1. negando paritatem. Nam ipsi adversarij, qui admittunt, Deum se cognoscere in creaturis, dicunt, cognitionem illam formaliter quâ cognitio Dei in creaturis est, esse abstractivam, & non intuitivam: item esse præcisivam, & non exprimentem ipsam Trinitatem Personarum, ut habet Comptonus, Arriaga, & Card. de Lugo: ergo jam est diversus modus cognoscendi & repræsentandi: at verò cognitio creaturarum tam indirecta quàm directa, esset comprehensiva, & ejusdem claritatis. Respondetur tamen secundò, negando, quod Deus se cognoscat in creaturis tanquam in medio determinante Deum ad ejusmodi abstractivam cognitionem. Ratio est, quia quando terminus aliquis aliunde clarissimè cognoscitur, tunc relatio ad illum terminum optimè cognoscitur, absque eo quod inducat cognitionem abstractivam circa terminum; præsertim quando talis abstractiva cognitio non esset distincta ab intuitiva ejusdem termini. Certè quid sit, an in intellectu creato talis cognitio abstractiva indirecta circa terminum aliunde intuitivè cognitum defendi possit, in Deo tamen admitenda non est, ut etiam Derkennius annotavit. de scient. DEI. n. 21.

Disputant hic aliqui, an Deus cognoscat entia rationis, & Negationes. Sed nos hæc Metaphysicis transcribimus, ad quos spectat examinare an possit intellectui obijci aliquod impossibile, & utrum negationes identificentur cum aliquo positivo.

CONTROVERSIA II.

Quomodo Præscientia divina Futurorum contingentium non ledat libertatem nostrorum actuum.

241. Cum de fide sit, Deum præscire nostros actus liberos, in tempore futuros, difficultas est in concilianda hac præscientia cum nostra libertate; Proponitur autem difficultas hoc modo. Omnis scientia Dei est infallibilis: ergo si Deus ab æterno præscivit peccatum Petri in negando Christo, peccatum Petri debuit infallibili necessitate sequi, alioquin potuisset Petrus falsificare scientiam Dei, quod est contra factam hypothesin: ergo Peccatum Petri non fuit liberum. Probatur hæc consequentia. Quod ex aliquo antecedente necessario sequitur, necessarium est, alioquin non erit amplius ratio vlla reiiciendi Prædeterminationem physicam quorundam Thomistarum, tanquam libertati præjudicantem: atqui reiicitur ex hoc capite: ergo etiam videtur Deo neganda præscientia æterna nostrorum actuum liberorum. Pro solutione